*Mr. Vladimir Car*

# ENERGETSKI POTENCIJALI RAZVOJA I PRIRODNE KOMPONENTE U FUNKCIJI RAZVITKA U OPĆINI CRIKVENICA

U planiranju razvoja općine Crikvenica kao ograničavajući resursi pojavljuju se energetski sustavi. Spoznaja sadašnjih raspoloživih potencijala i njihov mogući rast jedan je od bitnih čimbenika u planiranju razvoja. Varijante mogućeg gospodarskog razvoja korisno je usporediti sa stanjem i raspoloživim potencijalom energetskih sustava.

Rasčlanit ćemo neke aspekte stanja i mogućeg sagledavanja razvoja elektroenergije, plinifikacije, korištenja solarne energije, termičkih crpki, energije vjetra, te nafte i plina i bioenergetskih potencijala, a sve u funkciji gospodarenja prostorom i uvijek prisutnom željom za što kvalitetnijim ekološkim standardom.

## Elektroenergija

U cijelom procesu planiranja korištenja elektroenergije za područje Republike Hrvatske, sadašnje i buduće planiranje korištenja u općini Crikvenica mora biti poznato planerima razvoja u strateškom i operativnom smislu te po kvantitativnim, financijskim i vremenskim pokazateljima. U dokumentima (Prostornom planu ZO Rijeka - 2000. godine, Prostornom planu općine Crikvenica i Strategiji dugoročnog razvoja općine Crikvenica o kome se dokumentu još raspravlja), naznačene su sljedeće napomene važne za razvoj gospodarstva i prostorno planiranje:

"U razdoblju do 2000. godine, prema dosad poznatim podacima, neće biti mogućnosti gradnje značajnijih hidroelektrana na području regije, ali se planira proširenje postojećih hidroelektrana u cilju povećanja proizvodnje na generatorima.

U idućem razdoblju planiraju se graditi ovi kapaciteti za proizvodnju električne energije: TE "Plomin II", HE "Valići", pumpna HE "Vinodol", HE "Senj II", HE "Kačjak", HE "Dramalj" i HE "Blaževci". Pored toga potrebno je izgraditi akumulacije Lepenica i Zoretići, crpne stanice Lokve i Potkobijak, akumulacije Kosinj i Sušik, te ulagati u saniranje i dobro investicijskog održavanje već izgrađenih hidro i termoelektrana". (citat iz Prostornog plana ZO Rijeka).

"Za zadovoljenje dugoročnih potreba za snagom područja općine Crikvenica planira se etapni prelazak sa postojećeg sistema napajanja (110/35 kV) na sistem napajanja 110/20 kV.

... Cijeli sistem opskrbe područja općine Crikvenica predviđa i izgradnju novih dalekovoda 20 kV od Dramlja prema Kraljevici, kao i od TS 35/10 (20) kV Žrnovnica prema Senju. Od proizvodnih objekata, osim postojeće HE "Nikola Tesla", predviđena je izgradnja CHE Vinodol (uz postojeću HE) i HE Kačjak, kao i u daljnjoj budućnosti mogućnost izgradnje CHE Razromir.

Također je planirana dosta intenzivna izgradnja prijenosnih objekata, kako zbog poboljšanja postojećeg stanja, tako i zbog uklapanja u sistem novih objekata i rasta potrošnje električne energije.

... Preko općine prolazi više dalekovoda 380, 220 i 110 kV.

... Od proizvodnih objekata priprema se izgradnja CHE Vinodol (crpna hidroelektrana) na lokaciji uz postojeću HE "Nikola Tesla". U sastavu te elektrane su već postojeći takozvani doljnji bazen (akumulacija) Tribalj i buduća gornja akumulacija Razromir. Zatim se priprema izgradnja HE Kačjak na obali sa zapadne strane poluotoka Kačjak. U sastav elektrane ulazi uz strojarnicu i vodna komora na obali i akumulacija Duževo u Triblju. U daljnjoj budućnosti postoji mogućnost izgradnje CHE Razromir na istočnoj strani akumulacije Razromir." (citati iz Prostornog plana općine Crikvenica)

"Strategija dugoročnog razvoja" nije posebno obrađivala ovaj segment planiranja.

Primjedbe na planske dokumente mogle bi biti sljedeće:

- potreba aktualiziranja planova i utjecaja na gospodarstvo i korištenje prostora u općini Crikvenica,

- potreba utvrđivanja načina i efikasnosti utjecaja općine u obrani svojih interesa,

- transportni sistemi elektroenergije triju bliskih elektrana TE Rijeka I, HE Senj i HE Nikola Tesla devastirali su već do sada pejzažne vrijednosti Vinodolske doline i starog grada Kotora, pa se predlaže u skladu s tehničkim mogućnostima tražiti od planera elektroenergetskih objekata povoljnije trase transportnih sistema u skladu s ambijentalnom valorizacijom.

- akumulacija HE Nikola Tesla, na osnovi sadašnje dokumentacije, ugrožava nizvodno područje i onemogućava daljnje planiranje razvoja u zahvatu vodnog vala, pa se predlaže tražiti od Hrvatske elektroprivrede provjeru postavljenih uvjeta u zahvatu vodnog vala, odnosno namirivanje šteta izazvanih onemogućavanjem daljnjeg razvoja, tj. ocjene potrebe iseljenja centra Crikvenice.

### Plinifikacija

Plinifikacija u području općine Crikvenica nije do sada obrađivana u razvojnim dokumentima. Neovisno o tome što crikvenička općina nema velikih potrošača koji bi koristili moguće resurse plina s riječkog područja, korisno bi bilo izraditi studiju mogućnosti korištenja raznih vidova plina kao energenta. To je u svezi s pravodobnim osiguranjem prostornih rezervata i kreiranjem ekoloških kriterija u odnosu na druge energente.

"Uvođenje plina na nova područja vrlo je složen zahvat, a u cilju racionalnog trošenja financijskih sredstava vrijeme izgradnje mora biti što kraće, a također treba usklađivati pojedine faze, kao što su izgradnja magistralnih plinovoda, distributivnih mreža i instalacija u pogonu potrošača". (citat iz prostornog plana ZO Rijeka)

Kao kuriozitet se navodi da je Crikvenica već dvadesetih godina imala acetilensku rasvjetu iz centrale "Andres" u Vinodolskoj ulici kod nogometnog igrališta.

### Solarna energija

Solarnoj energiji, kao ekološki najprihvatljivijoj energiji za turistički razvoj općine, potrebno je stimulativnim mjerama, koje su u domeni općine (npr. smanjenjem komunalne naknade za korisnike ili drugim mjerama) osigurati pogodnosti u primjeni.

### Termičke crpke

Primjena termičkih crpki na području općine Crikvenica zanimljiva je u odnosu na dosadašnja iskustva u nekim objektima. Pritom valja voditi računa o ekološkim parametrima i o tom obliku kao eventualnoj zamjeni ili dopuni klasičnom načinu zagrijavanja koji koristi naftu kao energent.

### Energija vjetra

Stručna očitanja na uporabu energije vjetra za razne primjene u općini Crikvenica bila bi zanimljiva s ekološkog, financijskog i propagandnog stajališta.

### Uskladištenje rezerve naftnih energenata i plina

Naftna industrija u neposrednoj blizini općine Crikvenica pretpostavlja mogućnost permanentne opskrbljivosti naftnim derivatima, pa se za popunjavanje tekućih rezervi u općini ne predviđaju problemi.

Do ostvarenja centralne distribucije plina predlaže se istražiti i stimulirati moguće načine uskladištenja i iskorištavanja plina za potrebe u kućanstvu i u turističkim objektima.

### Bioenergetski potencijali

Šumsko područje općine Crikvenica značajan je bioenergetski potencijal, čije je razumno iskorištavanje i zaštita istodobno interes i zadatak Republike Hrvatske i općine Crikvenice. Stoga se planovi korištenja i zaštite tog resursa trebaju naći u strateškim i operativnim planovima crikveničke općine.

Katastar poljoprivrednih površina, s ocjenom mogućih efekata što su interesantni za stanovništvo općine, treba izložiti kao razvojnu mogućnost, a aktiviranje tog potencijala odredit će tržište. Devastaciju tog prostora treba onemogućiti izradom adekvatne prostorne i ostale dokumentacije.

Mogućnost razvoja stočarstvo treba ocijeniti adekvatnim elaboratima, vodeći računa o mogućim stimulativnim mjerama za dijelove općine u kojima je taj razvoj opravdan.

Korištenju mora, njegovoj zaštiti i postupnom oplemenjivanju treba sustavno prilaziti na osnovi dosadašnjih i budućih istraživanja i raspoloživih iskustava. Športsko bi ribarstvo izradom "brakova", na osnovi iskustava razvijenih zemalja, imalo poticaj a istodobno bilo bi i turistička atrakcija.

Mogućnost lovstva i njegova gospodarskog organiziranja treba prostorno odrediti i organizirati prema prirodnim i tržišnim principima koristeći iskustva drugih sredina.

Voda, zrak i more opći su resursi čija zaštita omogućava optimalno korištenje, pa se ovdje samo ukazuje na potrebu stalnih istraživanja i kontrole stanja tih resursa. Za vodu se predlažu istraživanja postojećih i novih izvorišta i njihova iskorištavanja, te ekoloških utjecaja na njih.

Za kontrolu čistoće zraka predlaže se postavljanje novih mjernih stanica u lokalitete šume, Vinodolske doline i uz more.

Istraživanje ponašanja mora najintenzivnije je u posljednjim godinama, a davat će odgovore za procjenu mogućeg razvoja.

## Organizacija realizacije spoznaje i načina njenoga korištenja

Varijante strateških i operativnih planova pripremaju stručni timovi i daju svoje viđenje optimalnih varijanata. Izbor varijanata prepušten je relevantnim tijelima prema ustrojestvu demokratskog odlučivanja. Timovi koji pretendiraju na vođenje realizacije prihvaćenih ili novopredloženih planova u općini Crikvenica konkurencijom ideja i njihovom valorizacijom postići će osnovni cilj planiranja i u ovom području, a to je *stabilniji i humaniji način življenja u ovim krajevima.*